

Indsatsområder i Landdistriktsudvalget i perioden 2014 - 2017

Landdistriktsudvalget har ved udvalgsmødet den 26. maj 2014 udvalgt særlige indsatsområder, der skal arbejdes med i de næste fire år på baggrund af borgerinput og generelle indsatsområder.

Nedenstående beskrivelse af indsatsområderne efterfølges af en konkret handlingsplan, der skal godkendes ved udvalgsmøde den 4. september.

Medlemmer af Landdistriktsudvalget har indsendt kommentar og tilføjelser til første udkast, og disse er indarbejdet i nedenstående.

Generelle indsatsområder:

- ✓ Helhedsplaner og Lokale Udviklingsplaner i 2. generation
- ✓ Bæredygtighed i landsbyerne
- ✓ Decentralisering og lokalforankring
- ✓ Skabelse af levende og eftertragtede bomiljøer
- ✓ Højnelse af livskvaliteten og sammenholdet

Særlige indsatsområder:

1. "Det gode værtskab" overfor nye tilflyttere
2. Aktiviteter i lokalsamfundene på tværs af generationer fremmes
3. Transport i landdistrikterne skal prioriteres og nytænkes
4. Turisme som vækstpotentiale i landdistrikterne med udgangspunkt i historiske, stedbundne og menneskelige ressourcer
5. Kommunen understøtter lokale arbejdspladser og erhvervsudvikling, der fremmer indsatsen overfor iværksætteri og jobskabelse på landet
6. Hurtig og stabilt internetadgang til alle i landdistrikterne, dvs. hurtigt bredbånd til alle

Generelle indsatsområder:

Helhedsplaner og Lokale Udviklingsplaner i 2. generation

Mål:

Det er byrådets vision at landsbyerne er levende og eftertragtede bomiljøer med en lokalforankring i Sønderborg Kommune. Livskvaliteten er høj og sammenholdet stærkt med aktiviteter og fysiske mødesteder.

Landdistriktsudvalget i
Sønderborg

Sekretariat for landdistriktsudvikling

Alsion 2, 6400
Sønderborg

Poul Valdemar Nielsen
Mobil: 2790 5469
pvni@sonderborg.dk

Connie Mark Skovbjerg
mobil: 2889 8021
cskb@sonderborg.dk

sag nr.: 14/20341

<p>Visionen nås ved at udarbejde bevarende lokalplaner, der tager hånd om særlige kulturhistoriske værdier. Landsbyerne er organiseret i landsbylaug, og nærdemokratiet bidrager til en fortsat opfølgning på udviklingsplanerne. Der skal skabes rammer, så det er attraktivt at bo og drive erhverv i landdistrikterne.</p> <p>Som delmål ønsker Landdistriktsudvalget, at arbejdet kvalificeres således, at der gennem processen udvikles hvorledes Kommuneplanen og Lokale Udviklings Planer kan blive handlingsorienterede styringsredskab i borgere.</p> <p>Arbejdet med Lokale UdviklingsPlaner, 2. generation, ønskes derfor afsluttet med udarbejdelse af en elektronisk manual, som kan stilles til rådighed for afgrænsede byområder, der ønsker at tage ansvar for egen udvikling samt som en aktiv deltager i demokratiet omkring Kommuneplanen.</p> <p>Ydermere vil afgrænsningen af landsbyerne blive ensartet, og handlinger i det åbne land bliver skabt gennem lokal borgerinddragelse. Endelig nås visionen ved, at der skabes sammenhæng mellem kommuneplan, sektorplaner og Lokale Udviklingsplaner.</p> <p>Sønderborg Kommune vil være førende i landet, når det drejer sig om at skabe bedre levevilkår, arbejdspladser og vækst i landdistrikterne.</p>
<p>Handling:</p> <ul style="list-style-type: none">
- I hht. projektbeskrivelsen
- Synliggørelse i hht. kommunikationsstrategi, der skal udarbejdes efter godkendte indsatsområder og handleplaner. Middel til synliggørelse via Landsbyforum´s projekt: "Infotavler"
<p>Tidsplan: April 2014 til ultimo 2015</p>
<p>Ansvarlig: PLAN-afd. under Teknik&Miljø samt forvaltningen</p>
<p>Økonomi: Indgår i landdistriktskoordinatorens arbejdsopgaver</p>

Bæredygtighed i landsbyerne

Mål:

Kommuneplanen skal sikre, at landdistrikterne har vilkår, der gør, at de bidrager til at nedbringe brug af fossile brændsel, og at det er muligt at leve på landet med samme prisniveau på husstandens samlede energiforbrug som i byen.

<p>Delmål: På landsbyplan i to udvalgte landsbyer skal borgerne i fællesskab identificerer og vælger løsninger, der reducerer den samlede CO₂-udledning i Sønderborg med 25 % i 2015 og minimerer effekterne af klimaforand-ringerne gennem klimatilpasning og energi-omstilling med henblik på CO₂-neutralitet i år 2029 og bæredygtig udvikling i landsbyerne</p>
<p>Handling:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Flere indsatsområder i perioden 2012 – 2015 i to udvalgte landsbyer (Dynt-Skeld-Gammelgab og Kær Halvø):<ol style="list-style-type: none">
a. Transport af personer: ”fra 2 til 1 bil” ved implementering af fælles offentlig og privat transport
b. Omlægning af uudnyttede arealer og ved landsbyen til energi-producerende – ”Sammen producerer vi energien”
c. Energirenoveringer og –forbrug i boliger på landet – ZERObolig med fokus på fælles løsninger – ”Sammen nedsætter vi energiforbruget”
d. Udnyttelse af eksisterende lokale fødevarer, tilberedning og opbevaring: ”Sammen producerer vi maden”
e. Videndeling: ”Sammen gør vi det lettere at få service på landet”
<p>Tidsplan: 2012 – 2015</p>
<p>Ansvarlig: Forvaltningen</p>
<p>Økonomi: 100 % finansieret projekt ”Bæredygtige Landsbyer”</p>

Decentralisering og lokalforankring
<p>Mål: I hht. Kommuneplanens visioner</p>
<p>Handling:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Synliggørelse af ”Sønderborg-Modellen” – udarbejdelse af en kommunikationsstrategi på baggrund af godkendte indsatsområder og handleplaner
2. Løbende ”pleje og service” til organisationen på landdistriktsområdet i kommunen
3. Infoland som kommunikationsplatform og løbende udvikling af platformen og mere læring til brugerne (webinars, sociale medier)
4. Fokus på landdistrikternes adgang til lokale mødesteder og forsøg med, hvordan mødestedernes

funktioner kan udvikles, eksempelvis i forbindelse med offentlige serviceydelser, indleveringssteder for borgernes varekøb, mulighed for at få adgang til kontanter (hvis de ikke findes andre steder) m.m. De konkrete tiltag understøttes af ”Aktiv medborgerskab”.

Delmål: Vi ønsker, at der i hver landsby er et fælles mødested med adgang til bredbånd som grundlæggende udgangspunkt for, at det er muligt at leve et helt liv på landet samt drive selvstændig erhvervsvirksomhed. Følgende er muligt på det fælles mødested:

- Modtage og afsende sted for pakkepost ved internethandel
- Mødested for fællesskaber på tværs af generationer
- Kommunal service via f.eks. Skype – borgernær service
- Netcafé, læringsmiljø for digital service
- Rugekasse for iværkstætter i på landet/ i lokalsamfundet

Tidsplan: løbende

Ansvarlig: LDU og Forvaltningen

Skabelse af levende og eftertragtede bomiljøer

Mål: I hht. Kommuneplanens visioner

Handling i hht. indsatsområderne

- Evaluering af den nye skolereform med henblik på involvering af landsbyernes ressourcer i f.eks. lektie-café, SFO-arbejde, børnepasning m.m. for at skabe levende liv omkring børn og unge samt integration mellem landsby og skole
- Fokus på nytænkning og etablering af bosættelser i nedlagte landbrugsejendomme
- Teknik og Miljøudvalget gennemfører nedrivning af faldefærdige bygninger med støtte fra ”Puljen til landsbyfornyelse” i perioden 2014 – 2017 og LDU orienteres løbende
- Fortsættelse af projekt ”Skulpturudveksling i landdistrikterne” samt fokus på ”Landsbypedelordningen”
- Udarbejdelse af en særskilt handleplan for indsatsområder, hvor mellebyerne inddrages, så alle i et geografisk område trækker i samme retning

Tidsplan:

- Løbende indsatser

Ansvarlig: Forvaltningen

Højnelse af livskvaliteten og sammenholdet
Mål: I hht. Kommuneplanens visioner
Handling i hht. indsatsområderne <ul style="list-style-type: none">
- 4 pladser á 3500 kr. reserveres til kursusophold på Ryslinge Højskole i uge 42 for landsbylaug og underudvalg. Orientering gennem Landsbyforum
- Involvering i Børneteater Festivalen 2017 på lokale mødesteder
Tidsplan: løbende indsatser
Ansvarlig: Landdistriktsudvalget, forvaltningen
Økonomi: 14.000 kr. fra foredragspuljen i 2014

Særlige indsatsområder i 2014 – 2017:

”Det gode værtskab” overfor nye tilflyttere
Mål: Udarbejdelse af en manual/værktøjskasse til landsbylaugene, der kan bruges til at skabe det gode værtskab overfor tilflyttere
Handling: <ol style="list-style-type: none">
1. Foredrag og inspirationsaften om tilflytterpakker for alle landsbylaug og efterfølgende udvikling af indholdet i en værktøjskasse (5 landsbylaug deltager)
2. Værktøjskassen produceres og afprøves af landsbylaugene
3. Evaluering på erfaringerne efter 1. periode og justeringer
4. i 2016 tager vi emnet ”På Gensyn”-pakke / landsbyambassadører op (aldersbestemt bosætning)
Tidsplan: <ol style="list-style-type: none">
1. November 2014
2. Januar 2015
3. Juli 2015
4. 2016

Ansvarlig: Forvaltningen
Økonomi: 25.000 kr. fra udviklingspuljen i 2015 indhold i værktøjskassen og 10.000 kr. fra udviklingspuljen i 2016 til evaluering og "På Gensyn-pakke"

Aktiviteter i lokalsamfundene på tværs af generationer fremmes
Mål: 20 landsbysamfund har igangsat aktiviteter på tværs af generationer i perioden 2014 – 2017
Handling: <ol style="list-style-type: none">
1. Udviklingspuljen oktober 2015 målrettes ansøgninger, som indeholder aktiviteter mellem generationer på tværs (Landsbylaugene har haft en chance for at skrive indsatsen ind i de Lokale Udviklingsplaner 2. generation i den igangværende opdateringsproces)
2. "Børn og unge på tværs"-projektsondering med Center for Kultur efter præsentation af Kulturkompasset Sønderborg
Tidsplan: <ol style="list-style-type: none">
1. Infomøde med Landsbyforum i marts 2015 og efterfølgende brainstormingsmøde. Ansøgninger modtages 1. oktober 2015 med aktiviteter til igangsætning januar 2016
2. 2015
Ansvarlig: Forvaltningen
Økonomi: Beløb reserveres på udviklingspuljen i 2015

Transport i landdistrikterne skal prioriteres og nytænkes
Mål: <ul style="list-style-type: none">
- Ved implementering og nytænkning af fælles offentlig og privat transport skal CO₂-udslippet nedbringes i Sønderborg Kommune
- I to pilotlandsbyer skal 20 % af de deltagende husstande give udtryk for i 2017, at de kan klare sig med 1 bil i forhold til 2 biler i 2014

<p>Handling:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Forsøg med landsbybus i 1 landsby for at lave forprojekt forud for ansøgning til ”Pulje til styrkelse af kollektiv trafik i yderområderne”
2. Dialog mellem LDU og Transportrådet om, hvilken rolle LDU spiller fremadrettet på transportområdet og specifik, hvilke input LDU kan bidrage med ved rådets udarbejdelse af projektansøgning til ”Pulje til styrkelse af kollektiv ...” med deadline februar 2015
3. Etablering af forsøg med aflåst cykelskur i Broager
4. Løbende opmærksomhed på at der er sammenhæng mellem indsatsen på veje/stier og vedligeholdelse
5. Opfølgning af projektet: ”Test-En-Elbil” for at finde argumenter for, at landdistrikterne skal have stillet en lånebil til rådighed i en forsøgsperiode. Dette punkt kan evt. behandles og konkretiseres i forbindelse med ansøgningen til ”Pulje til styrkelse af kollektiv trafik i yderområdet” – se pkt. 1
<p>Tidsplan:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Nov. 2014 – januar 2015
2. Løbende
3. September 2014
4. Løbende
5. November - januar 2015
<p>Ansvarlig: Medlemmer af transportrådet fra LDU + Forvaltningen</p>
<p>Økonomi:</p> <ul style="list-style-type: none">
○ Mødeudgifter til evt. dialogmøder betales af projekt: Bæredygtige landsbyer, da der skal hentes erfaringer fra Hedensted omkring delebiler, ProjektZero´s tanker omkring bæredygtig transport og Roadmaps m.m.
○ Forsøg med 1 landsbybus i 2,5 mdr. kr. 50.000 kan finansieres af ikke-forbrugte midler fra udviklingspuljens 1. runde i 2014

Turisme som vækstpotentiale i landdistrikterne med udgangspunkt i historiske, stedbundne og menneskelige ressourcer

Mål:

Turisme og kulturens drivkraft som vækst- og jobskaber af 5 nye arbejdspladser samt skabelse af en ny måde at tænke turisme på med inddragelse af lokale menneskelige ressourcer

<p>Handling:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Opfølgning på turismescreening i samarbejde med Landsbyforum<ul style="list-style-type: none">
- Oplysningsaften i samarbejde med Destinationsudvikling Sønderjylland / Visit Sønderborg omkring: Det gode Værtsskab (e-learning program) samt Bookingportaler, brug af sociale medier m.m.
2. Forvaltningen giver input til den kommende LAG-strategi for LAG-Sønderborg og Aabenraa, så turismeindsatsområderne implementeres i strategien, hvilket kan tilskynde til økonomisk støtte og fremme succesraten på sigt
3. Orientering om projektet "Turismetiltag på Nordals" og "Et bid af det store æble" i Gråsten ved næste møde og koordinering af mulige indsatser mellem LDU og de projektansvarlige
4. LDU følger og skaber sammenhæng til PLAN's udarbejdelse af landskabsplaner, der skal synliggøre og fremhæve de særlige værdier i landskabet. På sigt er ønsket at uddele pixi-udgaver af dette materiale til besøgende og turister
5. Turismetiltag omkring tilgængelighed følges op med konkrete beregninger og konsekvenser for infrastrukturen, trafikikkerheden, overgangene for bløde trafikanter m.m. så forholdene bliver optimale. Se også punkt 3 under Transport.
<p>Tidsplan:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Efteråret 2014
2. Efteråret 2014
3. November 2014
4. Løbende proces
5. Løbende
<p>Ansvarlig: Forvaltning og Landsbyforum</p>
<p>Økonomi: Mødeudgifter i 2014 + midler fra Infoland til E-learning og foredrag om sociale medier kr. 10.000</p>

<p>Kommunen understøtter lokale arbejdspladser og erhvervsudvikling, der fremmer indsatsen overfor iværksætteri og jobskabelse på landet</p>
<p>Mål: Skabelse af 15 nye lokale arbejdspladser og 5 nye virksomheder i landdistrikterne i perioden 2014 - 2017</p>
<p>Handling:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Ansøgning om ansættelse af en forandringsagent

2. Landdistriktsudvalget vil udarbejde Masterplan på Fødevarerområdet (have ansvaret), der kan skabe vækst og merværdi i hele værdikæden i Sønderborg Kommune fra lokale primærproducenter, fremstillingsvirksomheder (forarbejdning, forædling) til afsætningsledet og slutforbrugeren. Målet er at øge forbruget af lokale fødevarer og skabe flere arbejdspladser i Sønderborg Kommune via udnyttelse af de historiske og stedbundne ressourcer indenfor landbrugs- og fødevarerhverv, og ved brug af madkulturen som løftestang. Masterplanen skal tilpasses de nationale og regionale strategier og tidligere kommunale erfaringer på området, samt understøtte den nye bæredygtighedspolitik og erhvervsstrategi i Sønderborg Kommune. Økonomi: ca. 100.000 kr. til udarbejdelse af en Masterplan i året 2015.
3. Fødevarerfokus: samarbejde med projektlederen for "Spejderlejr 2017" om leverance af lokale fødevarer til lejren. Forberedelser og gennemførelse i perioden 2014 - 2017 med krav om, at der skabes lokale arbejdspladser på kort og lang sigt
4. Understøttelse af projektet: "En bid af det store æble" i Gråsten. Skabelse af et stærkt netværk, der løfter opgaven med at skabe en identitet, der brander hele området
5. Påvirkning af kommunens fællesindkøbspolitik i retning af flere lokale indkøb (varer og serviceydelser). Forvaltningen tolker og fremlægger muligheder og barrierer i gældende kommunale fællesindkøbsaftale ved LDU-møde
6. Foredrag om socialøkonomisk virksomhed med deltagelse af Center for socialøkonomi
7. Forvaltningen giver input til den kommende LAG-strategi for LAG-Sønderborg og Aabenraa, så indsatsområderne implementeres i strategien, hvilket kan tilskynde til økonomisk støtte og fremme succesraten på sigt

Tidsplan:

1. Ansøgningen behandles i efteråret 2014
2. Budgetforslag efteråret 2014
3. Kontakt skabes og samarbejde etableres med Spejderlejrens projektledere i efteråret 2014
4. Løbende proces fra 2014 og frem
5. April 2015
6. Foredrag i efteråret 2014
7. Oktober 2014

Ansvarlig:

Fælles indkøbsaftalen = politisk ansvar

Indsats omkring forandringsagenten, "Spejderlejren 2017" og "En bid af det store æble" = forvaltningen

Økonomi:

- Ansøgning til byrådet om 620.000 kr. i år 2015 (forandringsagent)
- Ansøgning til byrådet om 100.000 kr. i år 2015 (Masterplan for fødevarer)
- Foredragspuljen i 2014, 7500 kr.

Hurtig og stabilt internetadgang til alle i landdistrikterne, dvs. hurtigt bredbånd til alle
Mål: Udrulning af bredbånd i hele kommunen er gennemført inden år 2018 *
Handling: <ol style="list-style-type: none">
1. Informationsmøde om borgernes egne muligheder for at få hurtig netopkobling
2. Fokus på lokale mødesteder som udgangspunkt for aftale med bredbåndsleverandør om leverance til de borgere, der endnu ikke er koblet op – eksempelvis etablering af digitale servicecentre og udrulning af de gode eksempler fra andre lokalsamfund. I forbindelse med udarbejdelse af "Lokale Udviklingsplaner i 2. generation" bedes landsbysamfundene udpege egne lokale mødesteder samt definere, hvilke der er formelle og uformelle.
3. I projekt "Bæredygtige landsbyer" samarbejdes med SE om forsøg i Dynt/Skelde/Gammelgab og Kær halvø, om at omdanne fælles lokale mødesteder til digitale servicecentre. Målet er at tilpasse og forbedre den oplevede digitale service til borgerne i landdistrikterne inklusiv læring og omstilling, så hver borger kan modtage 3 ydelser fra landsbyens mødested i år 2016
4. Studerende fra Mads Clausens institut undersøger og analyserer på barrierer og muligheder mht. telesignaler og telefon på bl.a. Broagerland
Tidsplan: <ol style="list-style-type: none">
1. Informationsmøde efteråret 2015
2. Møder med bredbåndsleverandører 1.-2. kvartal år 2016
3. Projekt: "Bæredygtige landsbyer" 1. kvartal år 2015
4. Studieopgave 1. kvartal 2016
Ansvarlig: Formanden fra LDU samt forvaltningen
Økonomi: <ul style="list-style-type: none">
- Mødeudgifter 2014
- Udgifter til undersøgelse v. studerende i 2015

*(to år før de nationale 2020-mål med bredbånd på 100 Mbit/s til hele landet, hvor det største læs bliver trukket af fiberforbindelse)